הַכְּבוּשׁ כָּל הַתְּפִירוֹת שֶׁבָּהֶם (לב) בַּקְּצָוֹת, אוֹ אִם הֵם (לג) מְטֻלָּאִים: ז כְּשֶׁמּוֹלִיכִים הַשַּׁקִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קֶמַח מַהֲרַחַיִם, אָסוּר לְהַנִּיחָם (לד) עַל גַּבֵּי (טו) בְּהֵמָה שֶׁאֵין אַפָּךְ אוֹ עוֹר עָב תַּחַת הַשַּׁק. הַגָּה: (לה) וְכֵן יָזֶהר לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ הָרְבֵּה (טז) שַׂקִּין עִם קֶמַח (לו) זֶה עַל זֶה, בְּמָקוֹם שֶׁאָפְשָׁר (מרדכי סוף פרק אלו עוברין (סי׳ תמט)): ח לנוֹהֲגִין (יז) [יז] (לז) לְנַקֵּר הָרַחַיִם, (לח) מְשׁוּם דְּזִמְנִין נָתְנוּ בָּהֶם תְּבוּאָה לְתוֹתָהּ

כ שם (סי׳ קיח). ל האגור (סי׳ תשנג) בשם מהרר״י מולין (שו״ת מהרר״ל סי׳ נח) ופשוטה אשכנזים.

בַּאֵר הֵיטֵב

וְעַיֵּן חק יַעֲקֹב (ס״ק כא): ז (טו) בְּהֵמָה. כִּי הַקֶּמַח מִתְחַמֵּם בְּזֹעַת הַבְּהֵמָה. וּבְרִי״עֲבַד יֵשׁ לְהַזָּהֵר דְּזֹעַת הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מִתְחַמֶּצֶת. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״י). וְעַיֵּן חק יַעֲקֹב (ס״ק כב): (טז) שַׂקִּים. וְאִם עָבַר וְהִנִּיחַ הַשַּׂקִּים זֶה עַל זֶה, יֵשׁ עוֹד תַּקָּנָה, שֶׁיִּשְׁהֶה אוֹתָהּ יוֹם אוֹ יוֹמַיִם קֹדֶם לִישָׁה. חק יַעֲקֹב (ס״ק כב). וְעַיֵּן מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק סה) סוֹף סִימָן זֶה. וְאִם עָבַר וְלֹשׁ אֵין אִסּוּר בְּדִיעֲבַד. חק יַעֲקֹב (שם) וְכֵן כָּתַב נַחֲלַת צְבִי (סק״ו): ח (יז) לְנַקֵּר. כָּתַב בְּתִשׁוּבַת נַחֲלַת שִׁבְעָה סִימָן י״ב דְּשִׁלְשִׁים יוֹם קֹדֶם פֶּסַח מַתָּר לִטְחֹן אַף בְּלִי נִקּוּר הָרַחַיִם עַיֵּן שָׁם. וּבְסִימָן י״ג כָּתַב דְּאִם לֹא יִזָּהֲרוּ בְּכָל לְנַקֵּר הָרַחַיִם, הֲרֵי כְּשָׁעַת הַדְּחָק, וְשָׁרֵי לִטְחֹן בְּלֹא נִקּוּר, עַיֵּן שָׁם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ סִימָן תצ״ו בְּמִנְהָגֵי אִפּוּר סָעִיף א׳ שֶׁכָּתַב אוֹתָן הַנּוֹהָגִים לֶאֱכֹל מַצָּה כָּל הַפֶּסַח שְׁמוּרָה מְשֻׁעֶרֶת קְצִירָה לֹא מִקָּרֵי סִיג, אֶלָּא מִלְּתָא יַתִּירְתָּא הוּא דְּעָבְדִי, וְאִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל מִמַּצָּה שְׁאֵינָהּ שְׁמוּרָה מְשֻׁעֶרֶת קְצִירָה בְּכָל יְמֵי הַפֶּסַח חוּץ מִלֵּילָה הָרִאשׁוֹנָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַתְרוֹת. וּבְכַרְכֵי יוֹסֵף (סק״ט) הֵבִיא מִשָּׁם נָחְפָּה בְּכַסָּף דְּצָרִיךְ הַתְרָה. וְשָׁם כָּתַב דְּגַם מִי שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מַצָּה אֶלָּא פְּרוּסוֹת בְּשָׁאר יְמֵי הַפֶּסַח, אַף דְּיֵשׁ לְצַדֵּד שֶׁאֵין לְהַתִּירוֹ, כֵּן בְּנָהֲגוּ לֶאֱכֹל כָּל הַמַּצָּה מְשֻׁעֶרֶת קְצִירָה, מִכָּל מָקוֹם הָעִקָּר הוּא דְּמִנֵּי בְּהַתָּרָה בְּחַרְטָה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רכ״ח (סכ״ח). וְהַנִּכּוֹן דְּכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לִנְהֹג פְּרִישׁוּת בְּחֻמְרוֹת אֵלּוּ אוֹ כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, יֵשׁ לוֹ לְהַתְנוֹת בְּפֵרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עָלָיו לִנְהֹג כֵּן תָּמִיד רַק בְּפֶסַח הַזֶּה, דְּזִמְנִין דְּמִתְרְמֵי לֵיהּ אִפְּשָׁר לֵיהּ לְמֶעְבַּד הָכִי, וְאָתֵי לְקַלְקוּלֵי. וְאִם שָׁכַח מִלְּהַתְנוֹת נִרְאֶה דְּסָגֵי לֵיהּ בְּהַתָּרָה דְּחָרְטָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּחֲזִיק בְּרָכָה (בכרכי יוסף שם) בְּשֵׁם מוֹרוֹ ז״ל. וְעַיֵּן בְּתִשְׁבֵּ״ץ חֵלֶק ג׳ סִימָן קי״ז דְּחִפֵּשׂ מַתָּר לִטְחֹן בְּרֵחַיִם שֶׁל מַיִם עַיֵּן שָׁם. וְכֵן נוֹהֲגִים אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁאוֹכְלִים כָּל הַפֶּסַח מִשְׁעֶרֶת קְצִירָה, דְּלֹא עָדִיף מִמַּצַּת מִצְוָה, דְּאַף עַל גַּב דְּרָבָּה מְהֻדָּרִים שֶׁיִּהְיֶה שְׁמוּר מִשְׁעֶרֶת קְצִירָה, מִכָּל מָקוֹם אֵין מַקְפִּידִין לִטְחֹן בְּרֵחַיִם שֶׁל יָד, רַק יֵשׁ שֶׁנּוֹהֲגִים סִלְסוּל בְּצַעֲמָם גַּם בָּזֶה, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם יוֹהֲרָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. וְכֵן שֶׁמַּצְתִּי שֶׁנּוֹהֲגִים כֵּן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵאַחַר דְּאִפְשָׁר לֵיהּ בְּהֵכִי. וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ שֶׁדַּעְתּוֹ דְּבִמְצַּת מִצְוָה דְּלֵילָה רִאשׁוֹנָה אֵין יוֹצְאִין כִּי אִם בְּשְׁמוּרָה מְשֻׁעֶרֶת קְצִירָה. וּבְנוֹדָע בֵּיהוּדָה תִּנְיָנָא סִימָן ע״ט נִשְׁאַל אִם יֵשׁ לְחוּשׁ לְחַסֶּרֶת הַפְּרִי חָדָשׁ בְּזֶה, וְהֵשִׁיב הֲלֹא יְרָאָה מִנְהָגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְדִינוֹת פּוֹלִין לֵית דְּחָשׁ לֵהּ כִּי אִם הַמְהַדְּרִין מִן הַמְהַדְּרִין כוּ׳, וְלִהֲרַמְבַּ״ם (פ״ה ה״ט) הוּא אִסְמַכְתָּא, וְהָרֹא״ש (פ״ב סי׳ כו) הַרְבֵּה בְּרוֹלִים מְקֻלָּלִים, וּכְדַרְבָּנָן שׁוֹמְעִים לְהַקֵּל עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהָאִידָּנָא רַבִּים שְׁמוּ עַצְמָם כְּמְחַדְּרִין וּמַחְזִירִין עַל הַגְּרוֹנוֹת שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם חֲשָׁשׁ שְׁמוּרִים מְשֻׁעֶרֶת קְצִירָה, עַל כָּל פָּנִים לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת מַצָּה מִצְוָה. וְכֵן כָּתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן ת״ס (סק״ג) דְּבְרוֹב הַקְּהִלּוֹת הַמְסֻרָּסוֹת נָהֲגוּ דְּמַצַּת מִצְוָה הִיא מְשֻׁעֶרֶת קְצִירָה, וּבְאֶרֶץ הַצְּבִי רַבִּים נָהֲגוּ כִּי כָּל הַמַּצָּה שֶׁל פֶּסַח תְּהֵיָה מְשֻׁעֶרֶת קְצִירָה, וְעַיֵּן שָׁם לְעִנְיַן הַשְּׁחִיזָה עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, דְּבְרַחַיִם שֶׁל יָד יֵשׁ לְהַקְפִּיד. עַיֵּן שָׁם: ח (יז) לְנַקֵּר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם נַחֲלַת שִׁבְעָה, דְּבְרַחַיִם שֶׁל יָד יֵשׁ לְהַקְפִּיד, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּמַצַּת מִצְוָה דְּבְכָל שְׁמוּרוֹ כֵּן. וְכֵן מֻסְכָּם בְּשֵׁם מַהֲרַ״ל (סי׳ נח) שֶׁאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק מִן הַחֻפִּים הַקְּמֵחוֹת קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֶלָּא לְעִנְיַן חֲלוּפֵי חוֹבַת בְּמַצַּת מִצְוָה דְּבְעוּרוֹ כֵּן, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּעוּרוֹ שְׁמוּר. וְכֵן מֻסְכָּם בְּשֵׁם מַהֲרַ״ל (סי׳ נח) שֶׁאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק מִן הַחֻפִּים אֲפִלּוּ קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֶלָּא לְעִנְיַן חֲלוּפֵי חוֹבַת בְּמַצַּת מִצְוָה דְּבְעוּרוֹ כֵּן, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּעוּרוֹ שְׁמוּר. וְכֵן מֻסְכָּם בְּשֵׁם מַהֲרַ״ל (סי׳ נח) שֶׁאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק מִן הַחֻפִּים הַקְּמֵחוֹת קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם. גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַחְמִיר, דְּלֹא גָּרַע קֶמַח דְּמוֹצוֹת מִשְּׁאָר דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים לְשֵׁם פֶּסַח שְׁנִזְהָרִים בְּמִשְׁהוּ אַף קֹדֶם שְׁלֹשִׁים. וְעַיֵּן שֶׁם שֶׁמַּצְרִיךְ לֶעָשׂוֹת כִּיס חָדָשׁ לְרַכֵּד בּוֹ הַקֶּמַח לְצֹרֶךְ פֶּסַח וְלֹא לְהַצְנִיעַ מִשְּׁנָה לְשָׁנָה כִּיס הָרַחַיִם. וְכֵן הֶעְלִיג אֲבִיו מוֹרוֹ הַגָּאוֹן ז״ל בִּמְקוֹמוֹ עַיֵּן שָׁם. וְגַם בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח) כָּתַב עַל דִּבְרֵי הַנַּחַלַת שִׁבְעָה דְּלֹא נְהִירָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּמָקוֹם שֶׁהָיוּ הַתְּפִירוֹת: (לב) בַּקְּצָוֹת. וְהוּא הַדִּין אִמְרָא שֶׁקּוֹרִין זוי״ם [אַחֲרוֹנִים]. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּלְכַתְּחִלָּה יוֹתֵר טוֹב לְקָנוֹת חֲדָשִׁים, דַּאֲפִלּוּ כָּל הַשַּׂק, קָשֶׁה לְכַבְּסוֹ הֵיטֵב שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בּוֹ מְעַט חָמֵץ בְּנִקְבֵי הָאֲרִיגָה. וּבְדִיעֲבַד אֲפִלּוּ לֹא הִתִּיר הַתְּפִירוֹת (נא) כְּלָל קֹדֶם הַכְּבִיסָה וְנָתַן קֶמַח, אֵין לְאֱסֹר הַקֶּמַח. וְכָתַב חַיֵּי אָדָם (כלל קכח ס״ו) דְּאִם נִמְצָא בְּתוֹךְ הַתְּפִירוֹת כְּמוֹ עִסָּה שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ, אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אָסוּר אֲפִלּוּ קֹדֶם פֶּסַח, שֶׁהֲרֵי פֵּרוּרִין לֹא נִקְרָא לַח, וְחוֹזֵר וְנַעֲוֹר. וּלְעִנְיַן אִם מְהַנֵּי רְקוּד הַקֶּמַח בָּזֶה, עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תס״ו סָעִיף ד׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״כ) וּבְאוּר הֲלָכָה שָׁם שֶׁנָּתַן בּוֹ פַּעַם אַחַת קֶמַח שֶׁל פֶּסַח וְרוֹצֶה לְכַבְּסָם וְלִתֵּן בָּהֶם קֶמַח, צָרִיךְ לְהַתִּיר גַּם כֵּן הַתְּפִירוֹת וְהַטְּלָאִים, דְּאִם לֹא כֵּן יִתְחַמֵּץ הַקֶּמַח שֶׁבְּתוֹךְ הַקֶּמַח עַל יְדֵי הַכְּבִיסָה: ז (לד) עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה. כִּי הַקֶּמַח (נב) מִתְחַמֵּם מִגּוּף הַבְּהֵמָה שֶׁהוּא חַם, וְעַל יְדֵי כֵן הוּא מְמַהֵר לְהִתְחַמֵּץ בִּשְׁעַת הַלִּישָׁה, וְעוֹד, שֶׁרְגִילוּת הַבְּהֵמָה לְהַזִּיעַ תַּחַת כִּבְד הַמַּשָּׂא, וְאָפְשָׁר שֶׁזַּעַת הַבְּהֵמָה מַחְמֶצֶת כְּמוֹ מַיִם. (נז) אֵין לֶאֱסֹר בְּדִיעֲבַד, וַעַל כָּל פָּנִים (נז) צָרִיךְ לְהַמְתִּין מֵעַת לְעֵת עַד הַלִּישָׁה, שֶׁיִּתְקָרֵר הַקֶּמַח, וּכְדִלְקַמָּן סָעִיף ט׳: (לה) וְכֵן יִזָּהֵר וְכוּ׳. גַּם כֵּן מַטְעַם שֶׁמִּתְחַמֵּם הַקֶּמַח וְכַנַּ״ל. וְאִם הִנִּיחַ, (נח) צָרִיךְ גַּם כֵּן לְהַמְתִּין מֵעַת לְעֵת וְכַנַּ״ל: (לו) זֶה עַל זֶה. (נט) שֶׁלֹּא יֵשֵׁב עַל הַשַּׂקִּים שֶׁל קֶמַח וְכַנַּ״ל: ח (לז) לְנַקֵּר הָרַחַיִם. א]וְגַם (ס) לְכַסּוֹת כָּל הַכֵּלִים בְּכֶבֶד פִּשְׁתָּן, אוֹ שֶׁיְּרַחֲצוּ אֶת הַכֵּלִים הֵיטֵב שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בָּהֶם קֶמַח מֵחֲמֶץ מִכָּל הַשָּׁנָה. וְנָכוֹן לַעֲשׂוֹת כִּיס חָדָשׁ (סא) לְרַכֵּד בּוֹ הַקֶּמַח לְצֹרֶךְ פֶּסַח, וְלֹא לְהַצְנִיעַ מִשְּׁנָה לְשָׁנָה כִּיס הָרַחַיִם, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּכִיס יָשָׁן אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הֶדְחָה וְשֶׁפְשׁוּף וְהַגְעָלָה וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תנ״א סָעִיף י״ח בֶּהָגֶ״ה, ב]וְאֵין חִלּוּק בְּכָל זֶה בֵּין אִם הוּא טוֹחֵן לְצָרְכּוֹ פֶּסַח אַחַר פּוּרִים אוֹ קֹדֶם פּוּרִים (סב) כַּמָּה אַחֲרוֹנִים): (לח) מְשׁוּם דְּזִמְנִין וְכוּ׳. ג]כְּשֶׁטּוֹחֲנִין בְּרֵחַיִם תְּבוּאָה לְתוֹתָהּ, לֹא יִטְחֹן (סג) בְּאוֹתוֹ בַּיִת לְפָסַח אֲפִלּוּ בְּרֵחַיִם אַחֶרֶת, שֶׁהָאָבָק פּוֹרֵחַ וּמִתְעָרֵב יַחַד. וַאֲפִלּוּ אִם נֹאמַר דְּיֵשׁ שְׁמָרִים, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לְזַהֵר

בַּאוּר הֲלָכָה

שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַנִּשְׁאָר שָׁם מִשָּׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁלֹּא נִזְהֲרוּ בּוֹ כָּרְאוּי מְפַקְפֵּק שָׁם, וּמִכָּל מָקוֹם בְּסוֹף מִסַּיְם, וּבְקֶמַח שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא אִסְרִינַן בְּדִיעֲבַד, אֲבָל בְּשֶׁל עַכּוּ״ם אָסוּר, דְּהֵהִיא וַדַּאי מַנַּחְתָּן בְּמָקוֹם הַתַּרְפָּה כְּמוֹ שֶׁאָפְשָׁר לו, וְרַבּוֹתֵינוּ הִסְכִּימוּ דַּאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַדְּחָק אֵין מַתִּירִין אוֹתָם כְּלָל, וְקַנְּאוֹנוֹת זַ״ל כָּתְבוּ דְּמֻתָּר לִקַּח קֶמַח מִן הַשּׁוּק בִּשְׁעַת הַדְּחָק, וְלֹא מְחַזְּקִינַן אִסּוּרָא וְיוֹצֵא יָדֵי חוֹבָתוֹ בָּזֶה. וְכָתַב הוּא זַ״ל עַל זֶה כָּל הַיִּכָּא דְּלֵית לֵיהּ קֶמַח אַחֲרִינָא בְּשׁוּם צַד כְּלָל, עוֹשֶׂה מַצָּה מֵקֶמַח שֶׁל עַכּוּ״ם וְאוֹכֵל מִמֶּנָּה כַּדַּת לְמִצְוָה, דְּהַאי חֲשָׁשָׁא, מַאֲסוּר מְשֻׁהוּ דְּרַבָּנָן הוּא, וּבְמָקוֹם מִצְוֹת מַצָּה שֶׁל תּוֹרָה לֹא חָיְשִׁינַן, וְאַף עַל פִּי שֶׁבֵּית דִּין מִתְנִין לַעֲקֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּשָׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, הֵיכָא דְּאִיכָּא אִסּוּרָא אֲסוּרָא וַדַּאי, אֲבָל הָכָא חֲשַׁשׁ רְחוֹק הוּא וְאָפְשָׁר דְּלֵיכָּא אִסּוּרָא עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמִשְּׁאָר רִאשׁוֹנִים מַשְׁמַע דְּלֹא מַחְמִרִינַן בְּדִיעֲבַד, וַאֲפִלּוּ כָּל יְמֵי הַפֶּסַח מָתֵר, וְעַיֵּן בַּ״ח (ס״ג):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נ) חק יַעֲקֹב (סי׳ תנא ס״ק נג) וְהַגְּרַ״ז (סכ״ד) וְחַיֵּי אָדָם (כלל קכח ס״ו), דְּלֹא כַּשׁ״ז (סק״ח). וּמִשְּׁמַע דַּאֲפִלּוּ תּוֹךְ הַפֶּסַח יֵשׁ לְהַקֵּל. וְקָדֵם הַפֶּסַח יֵשׁ לוֹמַר דְּאַף אִם נָתַן בְּשֵׁק יָשָׁן קֹדֶם פֶּסַח, יָצָרָה מִיד וִירַקֵּד שָׁמָּא יֵשׁ בְּצַק בְּעַיִן, וְשָׁרֵי, דְּקֹדֶם פֶּסַח קֶמַח בָּקֶמַח מֻתָּרִי לַח בְּלַח וְשָׁרֵי [פְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן תנ״א אות ל״ו]: (נא) אַחֲרוֹנִים. וְכֵן מִנְהַג הַדְּשֶׁן (סי׳ קיח): (נב) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״י). וּמִשְּׁמַע דְּזֹעַת הַבְּהֵמָה הַדֶּשֶׁן הַדִּין הָעֵצִים בְּסִימָן תנ״א (א״א) אות ל״ו]: (נג) חַיֵּי אָדָם (כלל קכח ס״ד). וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח) דְּכִסּוּי בְּלֹא נִקּוּר אֵין מוֹעִיל: (נד) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס״ק יח) בְּשֵׁם יַעֲבֵ״ץ (ח״א סי׳ קכג): (נה) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם) בְּשֵׁם יַעֲבֵ״ץ (שם), וְכֵן הִסְכִּים בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר, דְּלֹא כְּנַחֲלַת שִׁבְעָה (סי׳ יב): (נו) מִגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק יא) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ל) כתב: ועכשיו שנהגו לכסות (סביב) הרחיים בבגד פשתן אחר הניקור יש להתיר גם הקמח הראשון לפסח. ומבואר שלמד שדברי השו״ע הם בלא כסה הריחים בבגד פשתן. **ב]** ובשו״ע הרב (סל״א) כתב לחלק, וז״ל: וכל זה כשטוחן בתוך ל׳ יום שלפני הפסח, אבל כשטוחן קודם ל׳ יום יש להתיר לטחון בלי ניקור הריחיים, שהרי מעיקר הדין לא היה צריך לנקרם אף בתוך ל׳ יום שאף אם יתערב מעט חמץ לתוך הקמח של פסח הרי הוא מתבטל בתוכו בס׳ קודם הפסח ואינו חוזר וניער בפסח לדברי הכל אם אופה ממנו המצות קודם הפסח וכו׳ אלא שנהגו להחמיר ולנקרם, וקודם ל׳ יום לא חל עליו חובת מנהג זה כמו שלא חל עדיין כל תקנות חכמים שתקנו בגלל הפסח, ואף בתוך ל׳ יום אם הוא שעת הדחק שאי אפשר בקל לנקר הריחיים וגם אי אפשר להמתין עד שיהיה אפשר לנקרם כי הוא סמוך לפסח מעמידין על עיקר הדין ומותר לטחון בלי ניקור הריחיים אם טוחן קודם הפסח. **ג]** כתב בשו״ע הרב (סל״ב) דהיינו דוקא כשידוע שאותה תבואה היא לתותה, אבל אם אין הדבר ידוע בבירור, נהגו להקל אם טוחנן קודם הפסח.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(לט) לְסֹלֶת. [מ]וְנוֹהֲגִים שֶׁקֶּמַח הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּטְחַן אַחַר הַנִּקּוּר (יח) (מ) שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ עַד לְאַחַר הָרֶגֶל. הַגָּהּ: וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה רְגִילִים (מא) לֵילֵךְ בְּעַצְמָם אֶל מְקוֹם הָרַחַיִם לִרְאוֹת הֵם בְּעַצְמָם לִטְחִינַת קִמְחֵיהֶם (מרדכי (פ״ג סי׳ תרא)): **ט** [נ]צָרִיךְ לִטְחֹן הַחִטִּים (מב) יוֹם אוֹ (יט) יוֹמַיִם לִפְנֵי הַלִּישָׁה. וְאִם טָחֲנוּ בְּעֶרֶב פֶּסַח, יֵשׁ אוֹמְרִים (מג) שֶׁאָסוּר לָלוּשׁ מַצָּה בּוֹ בַּיּוֹם, לְפִי שֶׁהַקֶּמַח בִּשְׁעַת טְחִינָה (כ) [כ] רוֹתֵחַ וּמְחַמֵּם הַמַּיִם וְהָעִסָּה נוֹחָה לְהַחְמִיץ:

תנד בְּאֵיזֶה מַצָּה אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א (א) [א]אֵין יוֹצְאִין לֹא בְּפַת (ב) סֻבִּין וְלֹא בְּפַת (א) [א] מֻרְסָן, [ב]אֲבָל לָשׁ הוּא אֶת הָעִסָּה (ג) בַּסֻּבִּין

מ שם (שו״ת מהרי״ל). נ הָאָגוּר (סי׳ תשנא) בְּשֵׁם שִׁבְּלֵי הַלֶּקֶט (סי׳ רי) עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ג ה״א).

א טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ו׳ (ה״ה) מִמִּשְׁנָה ו׳ פֶּרֶק ב׳ דְּחַלָּה. ב בְּרַיְיתָא פְּסָחִים ל״ו (ע״ב) וּכְפֵרוּשׁ רַמְבַּ״ם (שם), וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרֹא״ש (פרק ב סי׳ יד) דִּבְרֵי הָרִי״ף (י:) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּנַחֲלַת שִׁבְעָה דְּנִקּוּר הָרַחַיִם לָאו מִדִּינָא, וְלָכֵן אִם נִקְּרוּ כַּמִּנְהָג וְשׁוּב טָחֲנוּ חִשֵּׁי דִּסְפֵק חָמֵץ אֵין צָרִיךְ לְנַקְּרוֹ בִּשְׁעַת הַדְּחָק, עַל זֶה כָּתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (ס״ק יג) שֶׁבְּסֵפֶר בֵּית דָּוִד (או״ח סי׳ רי) פִּקְפֵּק בָּזֶה שֶׁאֵין לְהוֹרוֹת כֵּן עַיֵּן שָׁם: **ט** [כ] רוֹתֵחַ. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כג) דִּבְדִיעֲבַד מֻתָּר, וְכֵן כָּתַב בְּשׁוּ״ת תּוֹרַת חֶסֶד סִימָן רצ״ב. וְעַיֵּן בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) שֶׁכָּתַב בְּנִטְחָן עַל יְדֵי בְּהֵמוֹת אֵין לָחֹשׁ, וְנִרְאֶה דְּגַם בָּזֶה טוֹב לְהַחְמִיר:

א [א] מֻרְסָן. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן ל״א בְּנִמְצָא בְּתַבְשִׁיל קְלִפָּה שֶׁל שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, וְאֵין יָדוּעַ אִם הִיא הַקְּלִפָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנּוֹשֶׁרֶת בִּשְׁעַת דִּישָׁה, אוֹ הַקְּלִפָּה הָעֶבֶה הַנּוֹשֶׁרֶת בִּשְׁעַת כְּתִישָׁה, דְּיֵשׁ לְהַתִּיר בָּזֶה. וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ מִלַּת סֻבִּין וּמֻרְסָן. וְעַיֵּן בְּתִפְאֶרֶת צְבִי סִימָן כ״א שֶׁכָּתַב לְהַחְמִיר בִּקְלִפָּה כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א), שֶׁמָּא נִשְׁאַר שָׁם מְעַט קֶמַח, אַף בְּחִטָּה שְׁלֵמָה הַנִּמְצֵאת וְהַקְּלִפָּה נִתְרַכְּכָה וְהַתּוֹךְ לֹא נִתְרַכֵּךְ, גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַחְמִיר בֵּין בִּשְׂעוֹרִים וּבֵין בְּחִטִּים, וְעַיֵּן שָׁם דְּמַשְׁמַע דִּבְמַיִם מוּעָטִים יֵשׁ לְהָקֵל. וְגַם זֶה צָרִיךְ עִיּוּן, שֶׁאָנוּ מַחְמִירִים בִּלְתִיתָה אַף בְּמוּעָטִים, אֶלָּא דִּמְרֻבִּים כָּתְבוּ דְּהָוֵי חָמֵץ גָּמוּר עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב (סק״א) וּבְשׁוּ״ת שְׁבוּת יַעֲקֹב (ח״א) סִימָן כ״ב מַה שֶּׁכָּתַב לְהָשִׁיב עַל מַה שֶּׁכָּתַב בְּדֶרֶךְ חַיִּים (סי׳ סה) לְהַשִּׁיג עַל הַחֹק יַעֲקֹב בְּעִנְיַן סֻבִּין וּמֻרְסָן עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בַּ״ח סִימָן ק״ז בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה, שֶׁכָּתַב שֶׁהַקְּלִפָּה עַצְמָהּ שֶׁהִיא הַסֻּבִּין אֵינָהּ אוֹסֶרֶת, דְּאֵין בָּהּ שׁוּם טַעַם וּכְעֵץ וָאֵפֶר בְּעָלְמָא נֶחְשֶׁבֶת, וְאִי מִשּׁוּם הַקֶּמַח הַנִּדְבָּק בַּסֻּבִּין כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה מִזֶּה דְּדַוְקָא סֻבִּין שֶׁלִּפְעָמִים נִדְבָּק בָּהֶם מִן הַקֶּמַח, אֲבָל כְּשֶׁנִּרְאֶה לָעַיִן שֶׁהִיא קְלִפָּה מַמָּשׁ בְּלִי שׁוּם דִּבּוּק מֵהַקֶּמַח, אֵין לָחֹשׁ. וְאִם נַחוּשׁ שֶׁמָּא בְּעֵת נְפִילַת הַקְּלִפָּה הָיָה דָּבוּק בָּהּ קְצָת מַמָּשׁוּת וְנִמּוֹחַ בַּתַּבְשִׁיל, אַחֲזוֹקֵי אִסּוּרָא לֹא מַחְזְקִינַן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשׁוּ״ת שֶׁבְּסוֹף סֵפֶר מִנְחַת יַעֲקֹב (סי׳ טז) בְּתַבְשִׁיל חָלָב שֶׁנִּמְצָא שָׁם עָצָם חָלוּל, לֹא מַחְזְקִינַן אִסּוּרָא שֶׁמָּא הָיָה בּוֹ מֹחַ, עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

וּמִכָּל מָקוֹם יֹאפֶה הַכֹּל קֹדֶם פֶּסַח. חֹק יַעֲקֹב (ס״ק כד): (יח) שׁוֹמְרִים. כָּתַב אֵלִיָּה זוּטָא (סק״ז) וְעַתָּה נוֹהֲגִין לְכַסּוֹת הָרַחַיִם בְּפִשְׁתָּן, וּלְפִי זֶה אֶפְשָׁר לְהַתִּיר אַף הַקֶּמַח הָרִאשׁוֹן עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) בְּשֵׁם מַעְגְּלֵי צֶדֶק (דינים הנוהגים קודם הפסח) כְּשֶׁטּוֹחֲנִין בְּרַחַיִם תְּבוּאָה לְתוּתָה, לֹא יִטְחֲנוּ בְּאוֹתוֹ בַּיִת בְּאוֹתוֹ פַּעַם אֲפִלּוּ בְּרַחַיִם אַחֶרֶת, כִּי הָאָבָק פּוֹרַח וּמִתְעָרֵב. וְהַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כה) כָּתַב וְלֹא רָאִיתִי נִזְהָרִים בָּזֶה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תמ״ז סָעִיף קָטָן כ׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. קָטָן לֹא יִשְׁמֹר הָרַחַיִם, מַעְגְּלֵי צֶדֶק: **ט** (יט) יוֹמַיִם. פֵּרוּשׁ, לְכַתְּחִלָּה יִטְחֹן שְׁנֵי יָמִים לִפְנֵי הַלִּישָׁה, וְאִם אִי אֶפְשָׁר עַל כָּל פָּנִים יִטְחֹן יוֹם אֶחָד לִפְנֵי הַלִּישָׁה. וְנִרְאֶה לִי דְּלֹא בָּעֵי מֵעַת לְעֵת רַק לִינַת לַיְלָה, מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג). וְהַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כו) כָּתַב דְּמִלְּשׁוֹן הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דְּבָעֵי מֵעַת לְעֵת. וּמַהֲרִ״י וַוְיִיל (סי׳ קצג) כָּתַב שְׁלֹשָׁה יָמִים. וְאִם עָבַר וְלָשׁ נִרְאֶה דְּאֵין לֶאֱסֹר בְּדִיעֲבַד. חֹק יַעֲקֹב (שם): (כ) רוֹתֵחַ. וְכָתַב כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) שֶׁשָּׁמַע מֵחָכָם אֶחָד דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לָזֶה, דְּכֵיוָן שֶׁמַּרְקִידִין הַקֶּמַח מִתְקָרֵר, וְאֵינוֹ סוֹמֵךְ עַל שְׁמוּעָה זוֹ עַיֵּן שָׁם. חִטִּים שֶׁטּוֹחֲנִים בְּרַחַיִם שֶׁל יָד, אֵין שָׁם חִמּוּם כְּלָל וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, אֲבָל טוֹב לְהַחְמִיר. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן י״א. וְעַיֵּן כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַדְבַּ״ז (ח״א סי׳ תצ):

א (א) מֻרְסָן. [דְּאֵינוֹ לָחֶם לְעִנְיַן חַלָּה]. אֲבָל בָּאִים לִידֵי חִמּוּץ, רַק הַקְּלִפָּה שֶׁקּוֹרִין שפריי״ר אֵינוֹ מַחְמִיץ, וּמִיהוּ זֶה קְלִפַּת הַקֵּשׁ, אֲבָל קְלִפַּת הַחִטִּים אֶפְשָׁר דְּמַחְמִיץ, וְגַם אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִדְבַּק בּוֹ קְצָת מַמָּשׁוּת הַחִטִּים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א). וְעַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (סק״א) וּבְיַד אַהֲרֹן (הגה״ט). אִם נִמְצָא שִׁבֹּלֶת מִקֵּשׁ תּוֹךְ הַמַּאֲכָל הַנִּמּוֹחַ, וְאֵין בַּשִּׁבֹּלֶת שׁוּם תְּבוּאָה, לֹא מַחְזְקִינַן אִסּוּרָא בְּאִסּוּר מַשֶּׁהוּ דְּרַבָּנָן, וְאֶמְרִינַן דְּכֻלְּהוּ נָפְלוּ בִּשְׁעַת דִּישָׁה. חֹק יַעֲקֹב (שם) עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְלָכֵן יַעֲשֶׂה מְחִצָּה (סד) בֵּינֵיהֶם מִן הַקַּרְקַע מִמַּטָּה עַד הַתִּקְרָה: (לט) לְסֹלֶת. וְכָל שֶׁכֵּן בִּמְקוֹמוֹת שֶׁכָּל הַשָּׁנָה טוֹחֲנִין בָּהֶם שְׂעוֹרִים חֲמוּצִים (שֶׁקּוֹרִין מַאלְ״ץ), וְעוֹדָם לַחִים קְצָת וְנִדְבָּקִין בָּרַחַיִם [לְבוּשׁ]. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁמִּכָּל מָקוֹם (סה) בְּדִיעֲבַד אוֹ בִּשְׁעַת הַדְּחָק שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְנַקֵּר הָרַחַיִם כִּי הוּא סָמוּךְ לְפֶסַח וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, מֻתָּר לִטְחֹן בְּלִי נִקּוּר, רַק שֶׁיֹּאפֶה (סו) הַכֹּל קֹדֶם פֶּסַח, [וְנִרְאֶה דְּעַל כָּל פָּנִים (סז) צָרִיךְ לְרַקֵּד הַקֶּמַח, שֶׁמָּא נִתְעָרֵב אֵיזֶה פֵּרוּר יָבֵשׁ בְּתוֹךְ הַקֶּמַח]. וְהוּא הַדִּין אִם טָחֲנוּ לְפֶסַח וּבְאוֹתוֹ בַּיִת טָחֲנוּ בְּרַחַיִם תְּבוּאָה לְתוּתָה, אַף שֶׁהָאָבָק נִתְעָרֵב יַחַד, אֵין לֶאֱסֹר בְּדִיעֲבַד, כֵּיוָן שֶׁהוּא קֹדֶם פֶּסַח דְּאָז בָּטֵל: (מ) שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ וְכוּ׳. אוֹ אוֹכְלִים אוֹתוֹ קֹדֶם פֶּסַח, וְהַטַּעַם בְּכָל זֶה, שֶׁמָּא נִתְעָרֵב בָּהֶם מְעַט מִמַּה שֶּׁנִּדְבַּק בָּרַחַיִם: (מא) לֵילֵךְ בְּעַצְמָם. שֶׁמִּצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ. וְעַל כָּל פָּנִים (סח) רָאוּי לְהַנִּיחַ בָּרַחַיִם שׁוֹמֵר, אִישׁ יְרֵא שָׁמַיִם וּבָקִי בְּדִינִים קְצָת וְלֹא עַם הָאָרֶץ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא הַדָּבָר לִידֵי חֲשַׁשׁ חִמּוּץ, (סט) וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יוֹשִׁיב קָטָן לְשׁוֹמֵר: **ט** (מב) יוֹם אוֹ יוֹמַיִם. וְעַל כָּל פָּנִים לִינַת לַיְלָה (ע) לְפָחוֹת. (עא) וַאֲפִלּוּ בְּנִטְחָן עַל יְדֵי בְּהֵמוֹת גַּם כֵּן צָרִיךְ לְהַמְתִּין, דְּבָזֶה גַּם כֵּן הַקֶּמַח חַם, וַאֲפִלּוּ אִם מְרַקֵּד (עב) הַקֶּמַח, לֹא אָמְרִינַן דְּמִתְקָרֵר עַל יְדֵי זֶה: (מג) שֶׁאָסוּר לָלוּשׁ. וְאִם עָבַר וְלָשׁ אֵין לֶאֱסֹר (עג) בְּדִיעֲבַד, רַק שֶׁיִּשְׁמְרֶנּוּ הֵיטֵב מֵחִמּוּץ, דְּהַיְנוּ שֶׁיַּעֲסֹק בָּהּ בִּזְרִיזוּת יוֹתֵר מִבִּשְׁאָר עִסּוֹת:

א (א) אֵין יוֹצְאִין וְכוּ׳. לְפִי שֶׁאֵינָן קְרוּיִין לֶחֶם, וְכַמְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן (שכ״ה) [שכ״ד] (ס״ג) דְּמֵהַאי טַעְמָא פְּטוּרִין גַּם כֵּן מֵחַלָּה: (ב) סֻבִּין. הַיְנוּ (א) קְלִפָּה הַנּוֹשֶׁרֶת מִן הַחִטָּה בִּשְׁעַת כְּתִישָׁה, וּמֻרְסָן הַיְנוּ קְלִפָּה דַּקָּה הַנִּשְׁאֶרֶת בַּנָּפָה אַחַר יְצִיאַת הַקֶּמַח, [א]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁין בְּהִפּוּךְ. וּלְעִנְיַן שְׁרִיַּת סֻבִּין וּמֻרְסָן בְּמַיִם, יְבֹאַר לְקַמָּן בְּסִימָן תס״ה סָעִיף א׳ עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה: (ג) בַּסֻּבִּין וּבַמֻּרְסָן שֶׁבָּהּ. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ (ג) הָעָנִי לֶאֱכֹל פִּתּוֹ מִקֶּמַח שֶׁאֵינוֹ מְנֻקֶּה. וְהֵם מִצְטָרְפִין גַּם כֵּן לְשִׁעוּר כַּזַּיִת מַצָּה. (ג) וְדַוְקָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סד) חַיֵּי אָדָם (כלל קכח ס״ג): (סה) חֹק יַעֲקֹב (ס״ק כד) בְּשֵׁם נַחֲלַת שִׁבְעָה (סי׳ יב): (סו) חֹק יַעֲקֹב (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִטְחֹן הַכֹּל קֹדֶם פֶּסַח: (סז) כִּי הַפְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יא) מְפַקְפֵּק בְּדִין זֶה מִטַּעַם זֶה, וּבִפְרָט בִּמְקוֹמוֹת שֶׁמָּצוּי טְחִינַת הַמַּאלְ״ץ שֶׁכָּתַב הַלְּבוּשׁ שֶׁנִּדְבָּקִין בָּרַחַיִם, בְּוַדַּאי יֵשׁ לָחֹשׁ לָזֶה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהָרִקּוּד אֵין עֵצָה גְּמוּרָה לָזֶה, כִּי כַּמָּה אַחֲרוֹנִים סוֹבְרִין שֶׁלְּעִנְיַן פֵּרוּר יָבֵשׁ לֹא מְהַנֵּי רִקּוּד, וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן תס״ו סָעִיף ד׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק טז), הָכָא דְּאֵינוֹ אֶלָּא סְפֵיקָא וּבִמְקוֹם הַדְּחָק, אֵין לְהַחְמִיר. וּבֶאֱמֶת מִן הַנָּכוֹן שֶׁלֹּא לְהָקֵל כָּל הָנֵי קֻלּוֹת שֶׁל דִּיעֲבַד עַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן כַּזַּיִת שֶׁל מַצַּת מִצְוָה, דִּנְהִי דְּאַחְזוּקֵי אִסּוּרָא לֹא מַחְזְקִינַן, מִכָּל מָקוֹם שִׁמּוּר גָּמוּר לֹא הָוֵי, וְכֵן מְצַדֵּד בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר עַיֵּן שָׁם. אַחַר כָּתְבִי זֶה, מָצָאתִי בְּסֵפֶר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ס״ק כו) שֶׁמְּפַקְפֵּק עַל עִקַּר קֻלָּתוֹ שֶׁל הַנַּחֲלַת שִׁבְעָה שֶׁמֵּקֵל עַל פִּי הַדְּחָק לִטְחֹן בְּלֹא נִקּוּר, וְעַל כֵּן בְּוַדַּאי עַל מַצַּת מִצְוָה יִקַּח אֲחֵרִים: (סח) פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יב): (סט) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא) בְּשֵׁם מַעְגְּלֵי צֶדֶק (דינים הנוהגים קודם הפסח). וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַף אִם נַנִּיחַ דְּבִטְחִינָה מְהַנֵּי עוֹמֵד עַל גַּבּוֹ וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ת״ס בַּטַּ״ז (סק״א), עַל כָּל פָּנִים בָּעִינַן שֶׁהָעוֹמֵד עַל גַּבּוֹ יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל גָּדוֹל: **ט** (ע) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כב) וְהַגְּרַ״ז (סכ״ו), דְּלֹא כְּחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כו): (עא) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כא). וַאֲפִלּוּ בְּרַחַיִם שֶׁל יָד טוֹב לְהַחְמִיר [בְּאֵר הֵיטֵב (סק״כ)]: (עב) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם), דְּלֹא כַּמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד) בִּשְׁמוֹ שֶׁל כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה: (עג) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כג) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כג) וְהַגְּרַ״ז (סכ״ו). וְעַיֵּן רַדְבַּ״ז חֵלֶק א׳ סִימָן ת״צ:

א (א) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) בְּשֵׁם רַשִׁ״י (שבת עו: ד״ה וסובן וד״ה ומורסנן). וְהַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ״ם (פיה״מ שבת פ״ז מ״ד), וְכֵן דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים כְּוָותֵיהּ: (ג) שֶׁבָּת (ס״ח) [ע״ו] (ע״ב): (ג) חֹק יַעֲקֹב (סק״ב). וְכֵן מוֹכַח מֵרַבֵּנוּ מָנוֹחַ (פ״ו ה״ה), וְכֵן מֵהַגְּרָ״א וּפְרִי חָדָשׁ וְהַגְּרַ״ז (ס״ב), וּדְלֹא כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״א) מפרש כפירוש הראשון.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah